

Kalataudit ja kaivosten vaikutukset huolettavat Tornio-Muoniojokiseuraa

PELLO – Ennen Tornio-Muoniojokiseuran vuosikokouksen alkua lauantaina 24.2. ei suinkaan puhuttu lohesta, vaan **Iivo Niskasen** kultahiihdosta. Mutta kun asiaan päästiin, sitä riitti lähes kolmeksi tunniksi.

Aluksi Jokiseuran puheenjohtaja **Kalervo Aska** listasi lyhyesti seuran tekemisiä ja saavutuksia, jotka eivät ole vähäiset. Hän esiteli myös jokiseuran uudet kotisivut (jokiseura.fi), joilta löytyy muun muassa kattava arkisto yhdistyksen lausunnoista ja muista kannanotoista.

Hän kertoi esimerkkinä, kuinka jokiseura kirjelmöi vuonna 2011 englanniksi EU:n kalastuskomissiarille vaatien kalastuksen pysäyttämistä Itämeren pääaltaalla. Kirje koettiin ilmeisen merkityksellisenä koska siitä oli tehty suomenos eduskunnassa. Kalastusta ei pysäytetty, mutta seuraavana vuonna kalastuskiintiötä pienennettiin 51 prosentilla.

– Itämeren pääaltaan kalastuksen sääntely on Tornionjoen kannalta ratkaisevin asia, Aska painotti.

Viime vuoden toiminnasta

Tornio-Muoniojokiseura on siitä harvinainen yhdistys, että se toimii kahdessa maassa. Sillä pitää kuitenkin olla kummassakin oma yhdistys hallintoineen ja kirjanpitoineen.

Kokous kävi läpi tilinpäätöksen ja päätyi toteamaan, että jäsenmaksukertymä voisi olla huomattavasti suurempi. Tilanteen uskottiin parantuvan uusien kotisivujen myötä, sillä sieltä löytyvät niin maksuohjeet ja tilinumero. Mitään säännöllistä tuloa yhdistyksellä ei ole.

Kalervo Aska kävi läpi vuoden 2017 toimintakertomuksen, jossa todetaan

muun muassa, että kalastajakohtaiset kiintiöt sovitettiin siirrettävinä, mikä on ristiriidassa lohistrategian kanssa. Jokiseura yritti vaikuttaa asiaan.

– Mutta sille me emme voineet mitään, koska virkamiehet halusivat sen näin toteuttaa, Aska sanoi.

Hän kävi myös tapaamassa ministeri Tiilikasta. Sen seurauksena hän sai edistettyä sitä, että kalojen merkintä siirrettiin tukkupaikasta myös vähittäiskauppaan ja terminaaliin kalastusta rajoitettiin merkittävästi.

Lisäksi jokiseura on tehnyt kantelun Ahvenanmaalle myönnetystä 8,4 prosentin kalastuskiintiöstä.

– Tornionjoki on tunnettu mahdollisuudesta saada iso lohi vieheeseen. Sitä vetovoimatekijää ei saa heikentää, Aska perusteli jokiseuran joskus tiukkaakin arvostelua erilaisia päätöksiä kohtaan.

Tuoreinta tietoa

Luonnonvarakeskuksen (Luke) tutkija, FT **Atso Romakkaniemi** kertoi kokousväelle, että vuosittainen kalastussäännön muutostarpeen arvioinnin pohjaksi tehty tutkimusraportti valmistui edellisenä iltana, eli tarjolla oli tuoretta tietoa.

– Raportti kasaa yhteen eri kalakantojen tämän hetkiset tilatiedot, Romakkaniemi selvensi raportin sisältöä.

Hän totesi, että vuosien 2016–2017 välillä nousulohien määrä laski kaikissa Pohjois-Itämeren joissa. Tornionjoella alku oli hidasta, mutta loppuvaiheessa oltiin jo normaalilla tasolla.

– Kun lohta nousee vähän, pitäisi kalastaa pienempi osa, eli tehdä lisärajoituksia, Romakkaniemi sanoi.

Hän esitteli myös sitä, miten lohta on pyydetty

vuonna 2017. Jokikalastuksessa vapakalastuksen osuus on noin 73 ja verkkokalastuksen noin 15 prosenttia. Jälkimmäinen epäilytti hieman kokousväkeä ja Romakkaniemi myönsikin, että luotettava saalistietä verkkokalastuksesta on vaikeampi saada kuin vapakalastuksesta.

Kalataudit uhkana

Nousukalamäärään on vaikuttanut muun muassa

aiempi poikastuotannon väheneminen.

– Jotain muutakin on ehkä tapahtunut, Romakkaniemi arveli.

Merkitystä on myös sillä, kuinka moni kala tulee sukukypsäksi Itämeren pääaltaalla ja lähtee kutuvaellukselle. Ympäristöolosuhteilla on siihen iso vaikutus.

Kolmas tekijä on kuolleisuus merialueilla, niin luontainen kuin salakalastus, jossa erikoisesti Puola on

taas lisääntyneessä määrin kunnostautunut.

Atso Romakkaniemi totesi, että ei ole kalatautien asiantuntija, mutta kehotti olemaan lohikuolemista aktiivisesta yhteydessä Evi-raan.

M74-taudin hän kertoi olevan yhteydessä kilohailien määrään. Ennusteen mukaan kilohailin poikasia on jälleen syntynyt isompi määrä, mikä voi tietää taudin lisääntymistä.

Uudelle tutkimukselle rahoitus

Meritaimenta arvioidaan nousseen Kattilakosken lasurin ohi 100–150 yksilöä. Romakkaniemi pitää sitä todellisenä romahduksena, sillä edellisenä vuonna haarrukka oli 800–1200.

Yhtenä syynä taimenen vähenemiseen kokouksessa pidettiin sen ravintona käytetyn piikkikalan loppumista.

– Parhaimmissa lisääntymisvisissä Paka- ja Äkäsjoen näkyy trendi ylöspäin, mutta vuosittaiset vaihtelut ovat valtavia.

Siian osalta kalastus merellä on vähentynyt. Lippoamalla saatujen vaellussiikojen keskipaino on Romakkaniemen mukaan kuitenkin huolestuttavasti pienentynyt.

– Se tarkoittaa, että naaraista on ollut vähemmän.

Myös kokonaissaaliit ovat kahtena viime vuotena pienentyneet.

Lopuksi Atso Romakkaniemi kertoi uutisen, joka sai kokousväeltä aplodit.

– Saimme rahoitusta, joka mahdollistaa lohen ja taimenen vaelluskäyttäytymistutkimuksen Tornionjoella vuosina 2018–2021.

Kaloihin kiinnitetään radiolähetin ja sen jälkeen seurataan niiden vaihteita useiden vuosien ajan.

Kaivokset huolestuttavat

Kaunisvaaran ja Hannukaisen kaivosten vaikutukset Tornion- ja Muonionjokeen herättävät kokousväessä suurta huolta.

Luken tutkija Atso Romakkaniemi tarjosi jokiseuran kokousväelle rautaisannoksen ajankohtaista tietoa vaelluskalojen tilanteesta.

– On selvää, että jos kaivos rakennetaan, se muuttaa luonnontilaa, Atso Romakkaniemi totesi.

Hänen mielestään mahdolliset riskit voisi purkaa palasiksi ja pohtia, kuinka suuri kunkin riskin vaikutus on, jos riski toteutuu.

Hän pohti, että vaikka kaivoksen toiminta-aikana kaikki menisi, kuten on suunniteltu, mitä tapahtuu sen jälkeen.

– Kaivosmonttu on olemassa vuosisatoja. Monttuun syntyy hapanta vettä, ja siihen liukenee raskasmetalleja. Miten varmistetaan, että vettä ei missään tilanteessa satojen vuosien aikana lirahtele vesistöön?

– Ongelmana on, että kaivos joko tehdään tai ei tehdä. Välimuotoa ei ole.

Kalervo Aska totesi Kaunisvaaran lupaehtojen olevan täysin luokattomat.

– On eettisesti epäilyttävää, että uusi yhtiö on saanut ostaa nuo vanhat luvat.

Hannukaisen kaivosalueen Aska sanoi olevan 30 neliökilometrin kokoinen ja sijoittuvan Äkä-, Valkea- ja Kuerjokien kainaloon.

– Kaivosalueella on 500 lähdettä ja kaikki ne tulevat kuivumaan. Mitä se vaikuttaa viereisiin jokiin?

– Jo jokien kuivuminen on kaloille suuri riski kemikaaleista puhumattakaan.

Kokouksessa esitettiin muun muassa suoraa kannanottoa Kolarin ja Pajalan kunnille.

Toimintasuunnitelmaan kuitenkin kirjattiin, että asiaan pyritään vaikuttamaan sopivilla keinoilla.

Hallitus puoliksi

Yhdistyksen sääntöjä muutettiin siten, että kokous on kutsuttava koolle 14 vuorokautta ennen kokousta, kun aika oli aiemmin 30 vuorokautta.

Hallituksessa oli aiemmin 28 jäsentä. Uusien sääntöjen mukaan hallituksessa on 12–14 jäsentä ja 12 varajäsentä.

Kalervo Aska valittiin jatkamaan hallituksen puheenjohtajana.

Kari Kaulanen

Jokiseura vaatii välitöntä kalastonhoitoa

TORNIONLAAKSO – Tornio-Muoniojokiseuran Maa- ja metsätalousministeriölle osoitettu lausunto Rajajokisopimuksen vuoden 2018 kalastussäännöstä on tiukkaa tekstiä.

Lausunnon mukaan tuoreet tutkimustiedot kertovat, että Itämeren pääaltaalla lohia pyydetään taas kiintiörajoista välittämättä ja merkittään saaliina taimeniksi.

Jokiseura vaatii, että maa- ja metsätalousministeri **Jari**

Lepän on yhdessä ruotsalaisten kollegansa **Sven-Erik Buchtin** kanssa pysäytettävä laitton meno Itämerellä Tanskan ja Puolan vastustuksesta huolimatta ja lopetettava syönnösalueiden sekakantakalastus ja siirryttävä kantakohtaiseen lohienkalastukseen.

Myös kalasairaudet ovat kasvava huolenaihe. Kalatautiselvitysten yhteydessä kaloilla on havaittu sekä hylkeiden aiheuttamia että

kalastuksella tulleita vaurioita. Jokiseura vaatii välitöntä toimenpiteitä asian korjaamiseksi.

Jokiseura on huolestunut myös Pohjanlahden kalan kasvattamoissa esiintyvistä virustaudeista, sillä on riski, että tauti voi tarttua kutuvaelluksella oleviin lohikaloihin.

Lausunnossa todetaan meritaimenen olevan äärimmäisen uhanlainen, suoraan henkitoreissaan ja

vaaditaan meritaimenen rauhoittamista Tornionjoen koko vesistöalueella.

Myös vaellussiika on vähentynyt, sen koko on pienentynyt ja kutunousu myös hästynyt viime vuosikymmeninä monella viikolla. ”On jo korkea aika puuttua itse siian kalastukseen ja harjoittaa sen mitoittamista paikallisen merialueella”, jokiseura lausuu.

Huolta kannetaan myös harjuksesta eli harrista.

Aiemmin oli normaalia, että lohestaja sai sivusaaliina jopa parikymmentä harjusta, mutta viime vuosina yksikin on ollut harvinainen.

Jokiseura esittää harjusen rauhoittamista talvikalastukselta, koska silloin saaliiksi päätyneen kalan voi päästää hyväkuntoisena takaisin veteen. Kesäaikainen rauhoittaminen ei toimi käytännössä, sillä lohivaa-pusta irroitettu harjus ei ole enää elinkelpoinen.

Jokiseuran mielestä esitettyä troolikalastusta merialueella ei voida aloittaa, koska tutkimuksen tai viranomaisen taholta ei ole esitetty vaikutusten arviointia.

”Kukkolankoskelle esitetty kalastuskielto sen sijaan perustuu kalastusoikeudenhaltijan hyvään harkintaan, jota paikallisen kysymyksenä on syytä kunnioittaa”, Tornio-Muoniojokiseuran lausunnossa sanotaan. (KK)